

DLUHOPISY			
	včera	před týd.	
Česko	1,45	1,43	1,50
Německo	-0,41	-0,44	-0,38
Francie	-0,15	-0,18	-0,09
Itálie	0,95	0,95	1,03
Španělsko	0,27	0,24	0,31

Jsou všude, ale musí zmizet Zákaz titěrných plastů

Filip Horáček
redaktor MF DNES

Desítky let jsou součástí kosmetiky, nátěrových hmot nebo hnojiv. Mikroplasty, které se staly součástí zubních past, mýdel nebo vlhčených ubrousků, ale budou postupně od roku 2021 nebo 2022 z evropského trhu mizet.

Konec titěrných částí plastů, které se do výrobků záměrně přidávají například jako abraziva, kvůli vzhledu a konzistenci nebo udržení vůni, navrhla už dříve Evropská agentura pro chemické látky (ECHA), která nyní návrh finálně projednává.

Cílem není člověka zbavit plastů, ale nahradit až 90 procent přidávaných mikroplastů tam, kde je to možné. Podle návrhu, do kterého MF DNES nahlédla, se z výroby vyřadí devatenáct druhů dnes běžně používaných syntetických plastů, jako je PET a polypropylen, ale nově také například dnes velmi populární kyselina polymlečná (PLA).

Právě PLA výrobci často vydávají za ekologickou náhradu umělých plastů, jenže se ukázalo, že její životní cyklus představuje pro životní prostředí mnohem větší zátěž než plasty z ropy.

„Můžeme se setkat s výrobky, označenými bioPLA, bioPE a bioPET, neboli označení polymeru a „magická“ předpona bio. Označení bio svádí k tomu, že daný výrobek je šetrný k životnímu prostředí a rozložitelný. Není tomu tak,“ popsal Jiří Brožek z Ústavu polymerů pražské VŠCHT. Tyto polymery se sice vyrábí z obnovitelných surovin jako je kukuřičný škrob nebo cukr, jenže obsahují petrochemické příměsi a jsou obtížně rozložitelné.

Mikroplasty se staly ekologickým problémem a zdravotním rizikem zejména pro vodní živočichy. Výzkum rizik pro člověka je v začátcích. Za rok se jich do životního prostředí podle odhadu vědců uvolní až 36 tisíc tun, tedy množství odpovídající deseti miliardám plastových lahví.

„Situace musela dojít až k zákazu, protože mikroplasty jsou levné a v jejich ceně není započítáno ničeni životního prostředí,“ říká Lenka Mynářová, ředitelka společnosti Nafigate Corporation, která legislativu připomínkala.

Co jsou mikroplasty?

Všechny plastové částice o velikosti 0,0001 až 5 mm. Mohou se záměrně přidávat do výrobků (cíl regulace), ale také oddělovat z jiných výrobků, jako jsou pneumatiky nebo syntetické textilie.

300 mil. tun

plastů se vyrobí globálně za jeden rok

150 mil. tun

tvorí plasty na jedno použití

8 mil. tun

každoročně skončí v oceánech

Nejběžněji používané polymery jako PE, PP, PVC nejsou snadno biologicky odbouratelné. Rozkládají se na mikroplasty a nanoplasty a v přírodě přetrvávají stovky let.

Kde jsou a komu škodí?

Zejména mořským organismům, jako jsou ryby, bezobratlí, kytovci apod. Následně vstupují do potravního řetězce. Objevily se např. v mořské soli, pivu, medu, cukru a v pitné vodě.

Za postupné vyřazení mikroplastů nejvíc podle výpočtů ECHA zaplatí výrobci kosmetiky, která zůstává na pokožce, jako jsou opalovací krémy, rtěnky, líčidla a deodoranty. Extrémní odhad počítá s náklady až 14,4 miliardy eur (362 miliard korun), střídavější střední odhad s částkou 7,5 miliardy eur, tedy přes 187 miliard korun.

Nahradit mikroplasty nebude snadné. Alternativy z oblasti přírodních polymerů, které se vyrábějí ze škrobu, celulózy, bakterií nebo například hub, nejsou v praxi dostatečně vyzkoušené a zatím jich ani není na trhu pro potřeby masové výroby dostatek. Proto návrh legislativy u zmíněné kosmetiky počítá se šestiletým odkladem zákazu

„Situace musela dojít až k zákazu, protože mikroplasty jsou levné a v jejich ceně není započítáno ničeni životního prostředí.“

a například u výroby hnojiv s pětiletým odkladem.

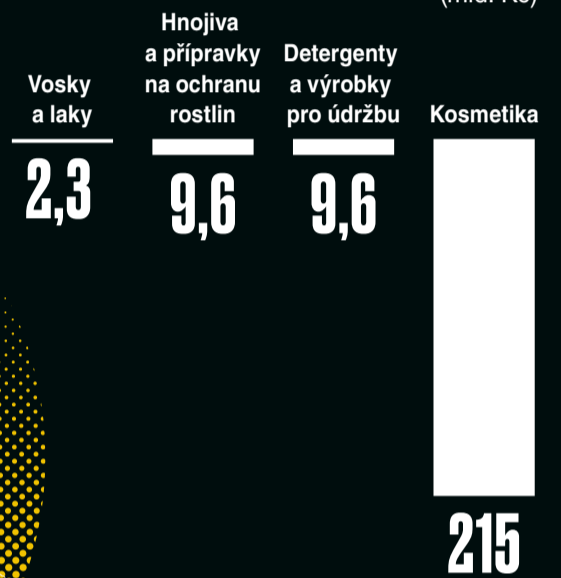
„Alternativ v tuhle chvíli není dost. Legislativa otevírá dveře pro nové materiály a teprve nyní je jasněji definováno, které jsou ty správné a na základě jakých kritérií se posuzují,“ říká Mynářová, jejíž firma jako první na světě průmyslově vyrábí plně rozložitelný přírodní polymer z odpadního fritovacího oleje.

Bez odkladu začne zákaz platit pro výrobky omyvatelné kosmetiky jako jsou mýdla, zubní pasty a make-upy, ale také úklidové prostředky s obsahem mikrokulíček.

Největším uživatelem mikroplastů je podle ECHA zemědělství, které široce využívá technologii zapouzdření hnojiv a pesticidů s říze-

Výzkumy rizik pro člověka jsou teprve na začátku. Samy o sobě zřejmě riziko nepředstavují, ale mikroplasty obsahují nebo nabalují další přísady či látky a nečistoty, které mohou být toxické.

Dopady zákazu mikroplastů na trh během 20 let
(mld. Kč)

CELKEM snížení emisí:

403 tis. tun

Vinařství roku patří producentovi Bobulí Vicanovi

Ivana Solářiková
redaktorka MF DNES

MIKULOV Mezi vinaři se tak trochu vymyká. Tomáš Vican totiž jde proti proudu. Etikety jeho vín jsou plné barev, návštěvníky svého vinařství bere do vinohradů na kole, víno s ním „vaří“ herec Karel Roden a k tomu všemu také sám produkuje filmy o víně - za pár týdnů jde do kin třetí díl vinařských Bobulí. Právě tato odlišnost, živelnost a obrovská energie vkládaná do nových věcí udělaly z rodinné firmy v Mikulově před pár dny vítěze soutěže Vinařství roku.

„Za vinařstvím je vidět nejen kus tvrdé práce, ale zároveň nadšení, určitá hravost a láska k oboru,“ říká Tibor Nyitray, prezident Svazu vinařů, který prestižní soutěž pořádá. Na rozdíl od jiných vinařských soutěží v této nejděle zdaleka jen o

víno. Hodnotí se v ní třeba i marketing, přístup k turistům, přínos k rozvoji oboru a další kritéria. Celkem jde o osm kategorií, v nichž musí vinařství vyšplhat na špičku.

Vinařství Vican přitom vzniklo teprve před pěti lety. Přesto bylo v soutěži už podruhé ve finále. „Ať je potřeba dělat věci pořádně, začít naplno a postupně přidávat,“ směje se Tomáš Vican, když má prozra-

Vican zkouší i vína z nádob kvadrů.

dit svůj recept na úspěch.

Dělat jen dobré víno podle něj nestačí. „V této soutěži je špičkové víno samozřejmostí a mají ho všichni finalisté,“ podotýká s tím, že víno je sotva půlka tváře a charakteru vinařství. „Vino, to jsou neředěné emoce. Ty vznikají na místě, kde ho člověk první ochutná. Nejlepší samozřejmě tam, kde to víno vzniklo. Pak si člověk může ty emoce v lahvi vzít s sebou, ať už do Budějovic, nebo do Ústí, a tam je prožít znovu,“ míní vítěz jubilejního, desátého ročníku Vinařství roku a zdůvodňuje tak, proč rád hostí lidi přímo ve svém vinařství v Mikulově.

Na samém úpatí Pálavy se ostatně pozitivní emoce vzbuzují snadno. Právě proto si toto místo Tomáš Vican vybral, když vinařství zakládal. „Pálavu jsem měl pod kůží. Vždycky tvrdím, že jižní Morava je krásná, Pálava je její výkladní skříň a Mikulov je její hlavní město,“ vypráví muž, jehož rodi-

Proti proudu Vinařství se Tomáš Vican věnuje i se svou manželkou Martinou. Foto: Anna Vavříková, MAFRA

přípravků na čištění pleti nebo zubních past. Zákaz na úrovni členských zemí ale EU vyhodnotila jako neefektivní.

Výrobci této kosmetiky v Evropě se přesto dohodli, že se mikroplastů zbaví už v roce 2020. Vyřazovat je začali také prodejci u svých největších značek. Například drogerie dm nabízí bez mikroplastů 650 produktů vlastních značek, v produktech z kategorie péče o tělo a ústní hygieny nejsou už od roku 2014.

Zájem zákazníků o tento typ produktů podle řetězce roste. U zboží šetrnějšího vůči životnímu prostředí se v případě úklidových prostředků meziročně zvýšil obrát o 30 procent a u kosmetiky na péči o pleť a tělo o rekordních 32 procent.

na obhospodařuje pět viničních tratí v mikulovské vinařské podoblasti. Vína vznikají v rekonstruovaných sklepech v nedalekých Bulharech, jichž vinařství využívá nejen pro uchování vín v dřevěných sudcích, ale také v hliněných kvadrů nádobách.

Ostatné kvadrů je teď přes zimu vinařovou libůstkou. V oblíbené má ale i vlašské a rýnské ryžlinky. „Teď je mým favoritem náš panenský pinot noir z edice Karel Roden, který jsme před pár dny lahvovali,“ ukazuje, co si nejraději dopřává on sám.

Favorita chutí si ale musí vybrat každý podle svého gusta. „Jak pozná dobré víno? Tak, že mu chutná a chce ho pít denně. A taky každý týden a dál. Víno je marnivé jako žena, má rádo, když se o něm hovoří. Je potřeba si o něm povídat a díky tomu objevovat další a další nuance,“ zní doporučení šéfa Vinařství roku.